

Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách VIII Interesting and rare ornithological records in South Bohemia VIII

Vojtěch Kubelka^(1, 2, 3, 4) • Jan Havlíček⁽⁵⁾ • Jakub Vlček^(6, 7, 8) (eds)

Abstract: This article includes detailed descriptions of interesting and rare ornithological records in the region of South Bohemia. The aim is to publish descriptions of extremely rare bird occurrences or unusually high numbers of individuals of particularly rare species, especially massive migrations, breeding or winter irruptions during 2020. The first confirmed record of Pink-footed Goose (*Anser brachyrhynchus*), the fourth observation and the first spring record of Pectoral Sandpiper (*Calidris melanotos*) and the first documented occurrence of Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*) in South Bohemia are included in this issue as well as a summary of other interesting observations. Previous records or regular patterns of each species occurrence are discussed. Record conditions are put into context of known information from South Bohemia, the Czech Republic or Europe, where appropriate.

Key words: Blyth's Reed Warbler, Great Black-backed Gull, Greater Spotted Eagle, Lesser White-fronted Goose, Pallas's Gull, Pectoral Sandpiper, Pink-footed Goose, rare ornithological records, South Bohemia.

Abstrakt: Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování představují podrobněji komentovaný výskyt ptáčích druhů na území jižních Čech. Předmětem zájmu jsou aktuální popisy výskytu velmi vzácných ptáčích druhů nebo zaznamenání extrémně vysokého počtu jedinců určitého druhu, zpravidla početný průtah, hnízdění či zimní „invaze“ v roce 2020. V tomto dílu je podrobně zpracován první doložený záznam husy krátkozobé (*Anser brachyrhynchus*) pro jižní Čechy, čtvrté pozorování a první jarní záznam jespáka skrvnitého (*Calidris melanotos*) pro jižní Čechy a první dokumentovaný záznam rákosníka pokřovního (*Acrocephalus dumetorum*) z jižních Čech. Poté následuje souhrn dalších zajímavých pozorování za uplynulé období. V rámci komentářů k jednotlivým druhům jsou uvedeny dřívější záznamy nebo charakter výskytu druhu v jižních Čechách, případně je situace diskutována v celorepublikovém či evropském kontextu.

Klíčová slova: *Acrocephalus dumetorum*, *Anser brachyrhynchus*, *Anser erythropus*, *Aquila clanga*, *Calidris melanotos*, jižní Čechy, *Larus ichthyaetus*, *Larus marinus*, výjimečné ornitologické záznamy.

¹⁾ University of Debrecen, Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, Egyetem tér 1, H – 4032 Debrecen, e-mail: kubelkav@gmail.com

²⁾ University of Bath, Department of Biology and Biochemistry, Claverton Down, Bath UK – BA27AY

³⁾ Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i., Oddělení výzkumu biodiverzity, Bělidla 4a, CZ – 603 00 Brno

⁴⁾ University of Sheffield, Department of Animal and Plant Sciences, Alfred Denny Building, Western Bank, Sheffield UK – S10 2TN

⁵⁾ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, Katedra biologických disciplín, Studentská 1668, CZ – 370 05, České Budějovice, e-mail: havlicek@zf.jcu.cz

⁶⁾ Biologické centrum AV ČR, v.v.i., Parazitologický ústav, Branišovská 1160, CZ – 370 05, České Budějovice, e-mail: k.vlcak@gmail.com

⁷⁾ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, Katedra zoologie, Branišovská 1760, CZ – 370 05, České Budějovice

⁸⁾ Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Benátská 2, CZ – 128 00, Praha

Úvod

Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách představují podrobněji komentovaný výskyt ptačích druhů na území shodném se současným vymezením Jihočeského kraje (dále JČ). Jedná se o publikaci s roční periodicitou, která po čtyři roky doplňovala a od roku 2016 již plně nahrazuje Faunistická pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu (JOK 2015), která byla zpravidla dvakrát ročně sestavována v letech 1975–2015.

Osmý díl nejvýznamnějších zjištěných ornitologických vzácností v jižních Čechách navazuje na předchozích sedm článků (Kubelka 2014, 2015, 2016, Kubelka et al. 2017, 2018, 2019, 2020). Cílem seriálu je shrnutí nejzajímavějších pozorování za rok 2020, resp. i starších doposud nepublikovaných záznamů, a jejich zasazení do kontextu předchozích údajů o výskytu, početnosti a rozšíření daného druhu na území JČ.

Metodika

Formou samostatných příspěvků jsou podrobně zpracovány a do kontextu zasazeny výskyty nových druhů ptáků pro JČ, nově hnízdících druhů, zjištění extrémně vzácných druhů ptáků (např. s méně než 10 existujícími záznamy na území JČ nebo druhů dříve hojnějších, ale v současnosti vymizelých), dále data rozšiřující známou dobu výskytu druhu v JČ, druhy s rekordními počty záznamů či zjištěných jedinců za určité období (zejména masivní průtah, zimní irupce a hnízdění ve vysokém počtu), kde považujeme za vhodné uvést dané zjištění do podrobnějšího kontextu.

Na samostatné příspěvky navazuje kapitola s krátce komentovanými pozorováními, která splňují výše uvedená kritéria, nebo byla vybrána na základě uvážení editorů. Příspěvky se zpravidla týkají aktuálně zpracovávaného roku, ale v některých případech (např. šíření druhu, opakované hnízdění) mohou mít i shrnující formu s přesahem do minulosti. V odůvodněných případech jsou zahrnuta i nově objevená historická pozorování, která doposud nebyla publikována. Nejprve jsou uvedeny druhy kategorií A a B (tj. druhy přirozeně se vyskytující na území České republiky) podle kategorizace výskytu Faunistické komise České společnosti ornitologické (FK ČSO 2021) a v samostatné kapitole jsou zařazena pozorování druhů kategorií C, D a E (druhy, kde existuje pochybnost o přirozeném výskytu, uprchlíci z chovů a zajetí).

V článku je využívána nomenklatura a taxonomické řazení druhů podle HBW & BirdLife International (2021). U pozorování druhů, jejichž záznamy podléhají posuzovacímu procesu FK ČSO (druh označen symbolem *) jsou uvedeny co nejaktuálnější informace o průběhu posouzení FK ČSO včetně jednacího čísla. Pozorování, která byla FK ČSO zamítnuta, zde nejsou publikována. Aktuální doplnění k dříve publikovaným pozorováním, zejména pokud se jedná o zamítnutí ze strany FK ČSO, jsou po zveřejnění této skutečnosti uvedena na konci článku. Z důvodu ochrany vybraných citlivých druhů nejsou u některých pozorování uvedeny veškeré známé okolnosti nálezu (např. přesné umístění hnízdiště) a druh je komentován pouze souhrnně.

Při shromažďování informací o jednotlivých druzích jsou vždy využity všechny běžně dostupné údaje. Jejich primárním zdrojem je databáze ornitologických pozorování České společnosti ornitologické – Avif (ČSO 2021) – což je v současnosti preferovaný způsob odevzdávání faunistických dat v rámci Jihočeského ornitologického klubu. Dále jsou využívány údaje odevzdané do kartotéky Jihočeského ornitologického klubu (JOK 2021), údaje z Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP) spravované Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR 2021), údaje dostupné ze zahraničních databází eBird (2021) a Observation International (2021) a případně další záznamy sdělené jednotlivými pozorovateli ústně či písemně (elektronicky). V této souvislosti je důležité upozornit, že databáze ornitologických pozorování se dynamicky doplňují a pozorování zveřejněná zpětně za uplynulý rok po uzávěrce (15. ledna) nejsou až na výjimky zpracována. Pokud pozorovatelé po uzávěrce zpětně vkládají svá dosud neuveřejněná data do jakékoli databáze, je vhodné, aby na důležité údaje upozornili editory (např. elektronickou poštou), a to nejlépe ihned

po jejich vložení. Informace o počtu doposud zjištěných záznamů vzácných druhů v JČ, stejně jako jejich nejvyšší zjištěné početnosti, se opírají zejména o publikaci Ptáci jižních Čech komplexně shrnující data o avifauně JČ (Kloubec et al. 2015) a dosavadní články tohoto ornitologického seriálu (Kubelka 2014, 2015, 2016, Kubelka et al. 2017, 2018, 2019, 2020). I přes pečlivé studium všech současně dostupných literárních pramenů je pravděpodobné, že některé historické záznamy mohou být zmíněny v dosud nedostupných zdrojích, proto je potřeba považovat zde uvedené počty za minimální, zvláště v případech celkového počtu historických záznamů.

Pokud pochází záznam z více zdrojů a není jednoznačné, který zdroj je primární, je upřednostňována citace databáze Avif (ČSO 2021), která je případně doplněna publikací zasazující pozorování do širšího kontextu. V souhrnech pozorování jsou z důvodu přehlednosti uvedeni nejvýše první dva autoři pozorování, u pozorování s více autory je uveden pouze první z nich se zkratkou et al., všechny pozorovatele je možné dohledat v původním zdroji. Při souhrnné citaci více pozorování pocházejících ze stejné lokality a termínu nejsou jednotliví autoři uvedeni. Lokality je vždy doplněna zkratkou okresu (např. CB = České Budějovice) a číslem kvadrátu (např. [6952]) aktuálně využívané středoevropské mapovací sítě (Ehrendorfer & Hamann 1965).

Kategorie průkaznosti jsou z klasických atlasových kategorií (Šťastný et al. 2006) upraveny pro pisilu čáponohou (*Himantopus himantopus*) a břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) podle vlastností druhů – ptáci mohou krátce na lokalitě projevovat známky hnízdění (např. tok), poté odletět a zahnízdit na jiné lokalitě, nebo se na lokalitě dlouhodobě zdržuje pár, který s největší pravděpodobností nehnízdí. Pravděpodobné hnízdění je v tomto případě definováno jako výskyt páru s hnízdními projevy alespoň s pětidenním odstupem na téže lokalitě (V. Kubelka nepubl.). V kategorii prokázaného hnízdění není oproti klasickým atlasovým kategoriím (Šťastný et al. 2006) žádná změna.

V textu jsou využívány následující zkratky: ad. = dospělý jedinec, čj. = číslo jednací, ČSO = Česká společnost ornitologická, ex. = exemplář (jedinec), F = samice, FK ČSO = Faunistická komise České společnosti ornitologické, imm. = nedospělý jedinec, starší než juv., juv. = tohoroční vzletné mládě, M = samec, PR = přírodní rezervace, pull. = mládě v prachovém opeření.

První potvrzený záznam husy krátkozobé (*Anser brachyrhynchus*) v jižních Čechách

Husa krátkozobá je blízkou příbuznou husy polní (*Anser fabalis*), od které se liší subtilnější velikostí, kratším zobákem a růžově zbarveným nohama. Husa krátkozobá hnízdí na východním pobřeží Grónska, na Islandu a Špicberkách (Carboneras & Kirwan 2020). Zimoviště se nacházejí ve Velké Británii, Dánsku, Holandsku a Belgii. Sčítání na zimovištích ukazují, že početnost tohoto druhu stoupá, přičemž v letech 2008–2009 byla početnost odhadnuta na 350 tisíc jedinců (Fox et al. 2010). Na rozdíl od husy běločelé (*Anser albifrons*) a husy polní je husa krátkozobá pouze vzácným návštěvníkem střední Evropy (Carboneras & Kirwan 2020). Například na Slovensku jsou registrovány dvě desítky záznamů (Birding Slovakia 2021), v Rakousku 5 záznamů (eBird 2021) a v Maďarsku bylo zjištěno 21 výskytů mezi roky 1984–1988 (Farago et al. 1991). V České republice je FK ČSO evidováno 13 záznamů, přičemž za poslední dvě dekády existuje pouze jediné pozorování z jižní Moravy (FK ČSO 2021). Revize J. Mlíkovského ukázala, že oba dva tradičně uváděné jihočeské preparáty husy krátkozobé z let 1885 a 1951, uložené v Národním zemědělském muzeu Ohrada, respektive v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, nebyly správně určeny a druh proto nebyl zahrnut do výčtu avifauny JČ (Hora in Kloubec et al. 2015).

Pozorování dvou jedinců husy krátkozobé 14. a 15. 2. 2020 (Obr. 1) na Třeboňsku je prvním doloženým záznamem tohoto vzácného druhu v jižních Čechách. Tyto jedince nalezl L. Hamáček pozdě odpoledne 14. 2. na pastvině severně od rybníka Sedmilhář v blízkosti obce Dunajovice (JH) [6954] (L. Hamáček, ČSO 2021). Husy se pásly v hejnu ostatních hus, zejména min. 4000 hus běločelých a dvou bernešek rudokrých (*Branta ruficollis*). Následující den byly husy (s největší pravděpodobností ti samí jedinci) pozorovány na nedalekém rybníku Služebný a v jeho blízkém okolí (F. Pochmon, ČSO 2021). Další dny se i přes značnou pozorovatelskou snahu husy dohledat nepodařilo (ČSO 2021). Pozorování bylo akceptováno FK ČSO pod čj. 13/2020 (J. Šírek in litt.).

Obr. 1 – Husa krátkozobá (*Anser brachyrhynchus*) v hejnu hus běločelých (*Anser albifrons*) na poli u Dunajovic na Třeboňsku (foto L. Hamáček 14. 2. 2020).

Fig. 1 – Pink-footed Goose (*Anser brachyrhynchus*) in a flock of White-fronted Geese (*Anser albifrons*) in a field at Dunajovice in Třeboň district (photo by L. Hamáček 14. 2. 2020).

V roce 2020 byla husa krátkozobá kromě jižních Čech zaznamenána také na jižní Moravě (1 ex. na přelomu ledna a února, akceptováno FK ČSO pod čj. 12/2020). Je tedy možné, že díky populačnímu růstu druhu (BirdLife International 2021, Fox et al. 2010) bude přibývat i počet záznamů ve vnitrozemí Evropy.

Jakub Vlček & Lukáš Hamáček

Čtvrtý záznam jespáka skvrnitého (*Calidris melanotos*) v jižních Čechách

Jespák skvrnitý je běžnýmobyvatelem severoamerické tundry a ruské Arktidy od Čukotky až po poloostrov Tajmyr. Zimoviště druhu se nachází zejména v Jižní Americe, částečně také na Novém Zélandu a v Austrálii (Cramp & Simmons 1983, van Gils et al. 2017). Samci při obhajobě teritoria a toku mezi sebou soupeří o přízeň co nejvíce samic a dokáží přitom téměř nespát až po dobu tří týdnů. Navíc se ukázalo, že samci, kteří častěji spí, zároveň plodí méně potomků (Lesku et al. 2012). Samci nejen že nespí, ale jak ukázaly výsledky sledování ptáků pomocí satelitní telemetrie, jsou schopni během krátkého arktického léta nalétat průměrně 3000 km, maximálně téměř 13000 km při návštěvě dalších hnízdišť (Kempnaers & Valcu 2017). Proto není divu, že ptáci s takovými letovými schopnostmi patří mezi nejčastější americké nebo sibiřské zatoulance rodu *Calidris* do Evropy (Cramp & Simmons 1983, van Gils et al. 2017) včetně České republiky (Hudec & Šťastný 2005).

Jespák skvrnitý byl ve dnech 13. 5., 15. a 16. 5. 2020 pozorován na Novohaklovském rybníce (CB) [7052] společně s dalšími bahňáky, od nichž si však zpravidla držel odstup několika metrů (L. Hamáček et al., celkem 5 záznamů, ČSO 2021, eBird 2021, Obr. 2). O dva dny později již pták

Obr. 2 – Jespák skvrnitý (*Calidris melanotos*) na Novohaklovském rybníce u Českých Budějovic (foto L. Hamáček 13. 5. 2020).

Fig. 2 – Pectoral Sandpiper (*Calidris melanotos*) at Novohaklovský pond near České Budějovice (photo by L. Hamáček 13. 5. 2020).

na lokalitě nebyl zjištěn (L. Hamáček, nepubl.). Při kontrole Novohaklovského rybníka u Českých Budějovic dne 13. 5. 2020 L. Hamáček upoutal, pro pozorovatele dosud neznámý jespák, pravděpodobně skvrnitý. V. Kubelka přijel na lokalitu a správnou determinaci jespáka skvrnitého potvrdil. Jespák skvrnitý za deštivého počasí intenzivně sbíral potravu při jižním břehu spuštěného rybníka, většinou odděleně od dalších přítomných bahňáků. Na lokalitě se zdržel min. 4 dny. Dne 14. 5. navštívilo lokalitu několik pozorovatelů, ale jespák zjištěn nebyl. Opětovně byl pozorován až následující den, na lehce zarůstajícím bahně ve východním cípu upuštěného rybníka. Poslední záznam pochází z 16. 5. z večerních hodin (G. Kašpar et al., ČSO 2021). Pozorování bylo FK akceptováno pod čj. 47/2020 (J. Šírek in litt.).

Jarní výskyt jespáka skvrnitého je v České republice velmi vzácný a existuje jen několik záznamů (ČSO 2021). Nejčastěji bývá pozorován na podzimním průtahu a všechna tři dosavadní jihočeská pozorování rovněž spadají do období od konce srpna do poloviny října (Kubelka in Kloubec et al. 2015). Naposledy byl jespák skvrnitý v JČ zastížen na Knížecím rybníce (CB) [6951] ve dnech 28. 9. – 29. 9. 2016 (F. Pochmon et al., celkem 4 záznamy, ČSO 2021, Kubelka et al. 2017). V roce 2020 byl druh zjištěn v České republice již pouze na podzim na Pardubicku a na Ostravsku (AOPK ČR 2021, ČSO 2021). V sousedním Bavorsku existuje jeden jarní záznam z 29.–30. 5. 2020 od jezera Altmühlsee (L. Sobotta et al., eBird 2021), kdy se teoreticky mohlo jednat o stejného jedince jako v JČ. Je možné, že jedinec zaznamenaný v JČ před tahem na sever přezimoval na jihu Afriky. V tomto regionu, daleko od pravidelných zimovišť, jsou pravidelně hlášeny záznamy druhu v zimních měsících (eBird 2021). Pro jespáka skvrnitého s výbornými letovými schopnostmi (Kempenaers & Valcu 2017) by však nemusel být problém přezimovat úplně mimo obvyklá zimoviště a poté doletět na obvyklá hnízdiště do východní Sibíře.

Lukáš Hamáček & Vojtěch Kubelka

První záznam rákosníka pokřovního (*Acrocephalus dumetorum*) v jižních Čechách

Rákosník pokřovní je monotypický druh s hnízdním rozšířením od východní Evropy po střední Sibiř a zimující na indickém subkontinentu a v Myanmaru (Dyrzc 2020). Současné hnízdní rozšíření v Evropě sahá od Norska po Ural ve směru západ-východ a na jih zasahuje areál rozšíření do Pobaltí, Polska, Běloruska a středního Ruska (Keller et al. 2020). Aktuální hnízdní početnost v Evropě je 2,2–4,8 miliónů párů (BirdLife International 2015). Pravidelně hnízdí většinou v Rusku 2,1–4,6 miliónů párů (BirdLife International 2015), dále v Estonsku 60 000–120 000 párů (Keller et al. 2020), ve Finsku 50 000–82 000 párů, v Lotyšsku 30 000–150 000 párů, v Litvě 600–900 párů (EEA 2021) a Bělorusku 1000–3000 párů (BirdLife International 2015). V menších počtech hnízdí také ve Švédsku 100–200 párů (EEA 2021), v Norsku do 10 párů (Shimmings & Øien 2015), v Polsku 0–100 párů. (EEA 2021) a na Ukrajině 10–50 párů (BirdLife International 2015). Druh výrazně rozšiřuje svůj hnízdní areál. V posledních zhruba 30 letech se jeho distribuční oblast rozšířila o 40 % (Keller et al. 2020).

Přestože na zimoviště tento druh táhne typicky do Indie a Myanmaru (Dyrzc 2020), byl během migrace byl zastížen již ve většině zemí Evropy. Do 30. 9. 2020 nebyl v Evropě zastížen pouze v Andoře, Lichtenštejnsku, Srbsku, Albánii, Bosně a Hercegovině, Řecku a Severní Makedonii (Le-page 2021). V roce 2020 byl v okolních zemích zastížen 9× v Německu, z toho 8× na jaře s prvním záznamem z 23. 5. a posledním záznamem z 29. 6. Jeden samec se na lokalitě ve Šlesvicu-Holštýnsku zdržel déle než 3 týdny (3.–21. 6.). Na podzim byl zjištěn pouze jednou 30. 9. ve Šlesvicu-Holštýnsku (Club 300 Germany 2021). V Rakousku (Club 300 Austria 2021) ani na Slovensku (Birding Slovakia 2021, R. Slobodník in litt.) nebyl v roce 2020 zjištěn. V Polsku již ani nepodléhá schvalovacímu procesu místní FK (Komisja Faunistyczna 2021). Rok 2020 byl ve Velké Británii mimořádný s min. 35 zpívajícími samci (BirdGuides 2020) a v Nizozemí koncem května a začátkem června 30 zpívajícími samci (Observation International 2021).

Rákosník pokřovní je blíže příbuzný rákosníku zpěvnému (*Acrocephalus palustris*), se kterým se v místě společného výskytu příležitostně kříží. Například ve Finsku bylo v letech 1979–2003 odchyceno 41 kříženců (LUOMUS 2021). Obývá různé typy prostředí v blízkosti vod, jako jsou křoviny, listnaté lesy, říční údolí, zahrady, parky a okraje zemědělských ploch porostlé křovinami. V České republice byl výskyt druhu poprvé doložen 18. 6. 2014 na hrázi Bukovského rybníka (20 km severně od místa prvního jihočeského pozorování) u obce Těchařovice (PB) [6450] (Muláček et al. 2015).

K prvnímu pozorování druhu v jižních Čechách došlo 28. 6. 2020, kdy v 6:50 zaslechl R. Muláček při jízdě na kole kolem Silnického rybníka u Paštík severně od Blatné (ST) [6549] (souřadnice: 49°26'53,1"N, 13°53'54,4"E) z křovin za sz. stranou rybníka podezřelý zpěv, který (se znalostí druhu již z roku 2014) po několika opakovaných strofách určil bezpečně jako rákosníka pokřovního. Následně byla P. Pavlíkem v době mezi 7:30 až 8:45 pořízena foto- (Obr. 3), audio- i videodokumentace (bez jakékoli hlasové provokace) (ČSO 2021). Samec zpíval spontánně z vrbových keřů (které během pozorování střídal) na vlhké a zarostlé loučce, mezi stromy lemujícími rybník a hustě zarostlou mezí za kukuřičným polem. Následně byl k odchytu a okroužkování vyzván kroužkovatel P. Louda. První pokus o odchyt se uskutečnil odpoledne 29. 6. mezi 15:45 až 16:45. Přestože bylo polojasno, jen s mírným větrem, jedinec odpoledne nezpíval ani nereagoval na nahrávku. Druhý pokus o odchyt byl uskutečněn 30. 6. brzy ráno (klidno, polojasno, ale mokro po noční přeháňce). Samec spontánně zpíval již při příchodu na lokalitu ještě za šera ve 4:50. V 5:40 byl u sítě provokován nahrávkou hlasu z *Xeno-canto* (2021). Po asi 10 minutách se jedinec podařilo odchytit a byl okroužkován P. Loudou kroužkem TU47804 (N. Museum Praha). Již tři minuty po vypuštění na lokalitu začal samec opět zpívat. Byly zjištěny biometrické údaje daného jedince: M starší než jeden rok, délka křídla: 66 mm, délka ocasu: 57 mm, délka tarsu: 20,5 mm, hmotnost: 13,2 g, bez hnízdní nažiny, tuk 2. Pták měl typický vzhled menšího rákosníka bez jakékoli výrazné kresby, byl jednolitě šedohnědý až olivový (dle osvětlení), s výrazným dlouhým zobákem (typickým znakem druhu), v klidu s plochým čelem (při zpěvu načepýřeným peřím na hlavě), s výrazným nadočným proužkem

Obr. 3 – Rákosník pokřovní (*Acrocephalus dumetorum*) u Silnického rybníka u Paštík: jeho biotop (nahore) a detaily vzhledu jedince (dole) při jeho pozorování a po jeho odchytu (foto P. Pavlík 28. 6. a 30. 6. 2020).

Fig. 3 – Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*) at Silnický fishpond near Paštiky: habitat (top) and bird's appearance (below) when observed and caught (photo by P. Pavlík 28. 6. and 30. 6. 2020).

téměř bílým před okem a při určitém úhlu pohledu poměrně výrazným i za okem. Hrdlo bylo světle béžové, hruď i břicho bez jakékoli kresby, horní čelist zobáku tmavá, spodní světlá (ale bez jakýchkoli skvrn), nohy tmavší při určitém osvětlení do fialova. Křídla měl jednoduše, bez kresby a dosti krátká (což bylo patrné zejména v ruce po odchyty). Při zpěvu se pohyboval výhradně v horních partiích vrbových keřů (občas i na blízké stromové vrbě či dubu), se zvednutým zobákem vzhůru, což je rovněž charakteristický znak. Typickým projevem byl výrazný hlasitý zpěv, podstatně silnější než u jeho příbuzného rákosníka zpěvného. Podobně jako u příbuzných druhů je repertoár každého samce variabilní a jednotlivé strofy jsou složeny z imitace zpěvů různých druhů pěvců. U tohoto jedince byly typické hlasité opakované vysoké tóny prostřídávané vrzáním a po pomlce často imitoval zpěv zejména drozda zpěvného, konipase bílého a možná i kosa černého. Zpěv zahrnoval i tišší pasáže imitující varování rehka zahradního, sýkory modřínky a volání či zpěv vrabce polního a v menší míře i varování pěnice hnědokřídlé, sýkory koňadry, varování kosa černého a možná i dalších druhů pěvců. Na lokalitě byly pořízeny nahrávky zpěvu, položené fotografiemi zpívajícího jedince i lokality jsou dostupné na serveru YouTube (ČSOP Blatná 2021). Pozorování bylo zasláno Faunistické komisi i s fotodokumentací a typickou videonahrávkou jeho hlasu. Po schválení FK ČSO pod čj. 86/2020 se jedná o osmé pozorování druhu v České republice (FK ČSO 2021, J. Šírek in litt.). Od prvního pozorování v roce 2014 bylo do roku 2019 uznáno celkem pět pozorování (FK ČSO 2021), avšak v roce 2020 přibyla další, kdy mezi 15. 6.–23. 6. byl zpívající samec pozorován na Tabulovém vrchu u Olomouce a 17. 6. jeden kroužkován u Postupic na Benešovsku. Poté následuje červnové jihočeské pozorování a další tři jedinci byli chyceni a okroužkováni 22. 7., 2. 8. a 9. 8. 2020 na lokalitě Sedélko u Biskupic ve Zlínském kraji a 5. 9. 2020 další jedinec znovu u Postupic v okrese Benešov (ČSO 2021). Uvidíme, zda nárůst počtu pozorování bude pokračovat i v dalších letech a zda i na jihočeských lokalitách. Opakované odchyty na intenzivně zkoumaných lokalitách Sedélko a Postupice svědčí o tom, že jedinců rákosníka pokřovního bude v České republice pravděpodobně mnohem více. Rozhodně se vyplatí věnovat pozornost netypicky zpívajícím rákosníkům, nápadně se vystavujícím na keřích a stromech a jejich zpěv pokud možno zdokumentovat.

Petr Pavlík, Roman Muláček & Petr Louda

Komentovaná pozorování druhů kategorie A a B

pravděpodobný kříženec husa malá × h. běločelá (*Anser erythropus* × *A. albifrons*)*

5. 1. – 22. 2. 2020, širší okolí Lomnice nad Lužnicí (JH) [6954], Bošilecký rybník a okolí (CB) [6853], 1 ex., foto (12 záznamů, ČSO 2021).

Tato série záznamů navazuje na pozorování 1 ex. z konce roku 2019 – 24. 12., z rybníka Koclířov (JH) [6954] (L. Hamáček, ČSO 2021), které bylo spolu se záznamy z února a března 2019 komentováno v posledním čísle tohoto seriálu (Kubelka et al. 2020). Opět lze konstatovat, že zvýšené úsilí při prohlížení hejn hus běločelých a dalších u nás zimujících a protahujících druhů, může vést k podobným ojedinělým objevům (viz také samostatný příspěvek k huse krátkozobé). Roli jistě hraje i nárůst početnosti zimujících severských hus (AOPK ČR 2021, ČSO 2021, Kubelka et al. 2017, 2019, 2020). Zde uvedené záznamy byly posouzeny FK ČSO se závěrem, že dokumentovaný pták (ptáci) nejsou jednoznačně určitelní jako husy malé a pravděpodobně se jedná o křížence husy malé a husy běločelé. V případě schválení pozorování FK ČSO by se zřejmě jednalo o 4. záznam výskytu tohoto druhu v JČ (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka et al. 2020), pozorovaného ptáka je však nutno považovat za pravděpodobného křížence. Z počátku roku 2020 byl výskyt husy malé hlášen několikrát také z jižní Moravy (ČSO 2021), většina těchto pozorování již byla akceptována FK ČSO (J. Šírek in litt.).

Husice liščí (*Tadorna tadorna*)

30. 5. 2020, rybník Bezdrev (CB) [6952], cca 40 ex. (J. Nacházal, L. Hamáček, ČSO 2021).
6. 6. 2020, rybník Bezdrev (CB) [6952], cca 50 ex. (M. Horáková, ČSO 2021).

Jedná se zřejmě o dosud největší počet zjištěný na jedné lokalitě v JČ. Dosavadní maximum bylo 30 ex. pozorovaných J. Velkem 20. 5. 2017 na Dolním rybníku u Novosedel (CB) [6951] (ČSO 2021). Navyšování počtu pozorování i nové početní rekordy lze přičíst zvyšování početnosti a šíření druhu v České republice i ve většině států Evropy (ČSO & ČZU 2021, AOPK ČR 2021, EEA 2021).

Husice rezavá (*Tadorna ferruginea*)

1.–2. 6. 2020, rybník Bezdrev (CB) [6952], 13 ex. (J. Nacházel, L. Hamáček, ČSO 2021).

Jedná se o dosud největší uskupení zaznamenané v JČ a dle dostupných databází (např. AOPK ČR 2021, ČSO 2021) i jedno z největších v České republice. Husice rezavá u nás patří mezi již etablované nepůvodní druhy (FK ČSO 2021) a s nárůstem její početnosti u nás i v Evropě (EEA 2021) lze očekávat nejen častější pozorování jednotlivců, ale i větších uskupení.

Polák kaholka (*Aythya marila*)

13.–26. 12. 2020, rybník Řežabinec (PI) [6750], 11 ex. (10 záznamů v 8 dnech, ČSO 2021).

Polák kaholka patří v JČ k méně hojným, nicméně pravidelně protahujícím a zimujícím druhům, přičemž se zpravidla vyskytuje v hejnech čítajících několik jedinců, která se nezdržují na lokalitě příliš dlouhou dobu (Hora in Kloubec et al. 2015). Dosud největší hejna čítající 10 jedinců byla zjištěna na Lipně 14. 12. 1985 a 4. 12. 1993 (M. Frencl, JOK 2021). Zde uvedené hejno je tedy zřejmě největší zaznamenané na území JČ, zajímavá je také doba jeho setrvání po dva týdny. Například v zimě 1985/86 se ale na Lipně v různém počtu zdržovali poláci kaholky po 3 týdny (M. Frencl, JOK 2021). Období výskytu spadá do měsíce s největším počtem záznamů (Hora in Kloubec et al. 2015).

Kopřivka obecná (*Mareca strepera*)

10. 4. 2020, rybník Řežabinec (PI) [6750], cca 450 ex. (J. Pykal, ČSO 2021).

15. 5. 2020, rybník Řežabinec (PI) [6750], cca 400 ex. (J. Pykal, ČSO 2021).

11. 6. 2020, rybník Řežabinec (PI) [6750], cca 450 ex. (M. Haas, ČSO 2021).

Ve všech třech případech jde zřejmě o nejvyšší, či jeden z nejvyšších počtů zaznamenaných v daných měsících. V dostupných databázích byly dosud pro tyto měsíce evidovány nejvyšší počty 370 ex. 3. 4. 2017, rybník Velký Markovec (PI) [6750] (M. Frencl, ČSO 2021), 335 ex. 15. 5. 2002, rybník Vyšatov (CB) [7052] (J. Pykal, AOPK ČR 2021) a 638 ex. 7. 6. 2001, Přesecká zátoka a rybník Velký Tisý (JH) [6954] (B. Kloubec & J. Bureš, nepubl.). V roce 2020 byl pro měsíc červen zjištěn i další vysoký počet tohoto druhu – 20. 6. 2020, rybník Voblánov (CB) [6951], cca 370 ex. (J. Havlíček, AOPK ČR 2021), přičemž ten samý den bylo autorem na Českobudějovicku zjištěno dalších cca 100 ex. a celkově bylo při pravidelném sčítání ve dnech 16.–20. 6. v ptačí oblasti Českobudějovické rybníky zjištěno více jak 750 ex. (AOPK ČR 2021, ČSO 2021), nelze ale vyloučit přelet části jedinců mezi lokalitami. Jak na rybníce Řežabinec, tak i na několika rybnících na Českobudějovicku byl po většinu jara až do poloviny léta nízký stav vody, který zřejmě poskytoval vhodné potravní podmínky pro řadu protahujících či nehnězdících vodních ptáků, o čemž svědčí i výše uvedené záznamy.

Ostralka štihlá (*Anas acuta*)

4. 11. 2020, rybník Řežabinec (PI) [6750], 42 ex. (M. Haas, ČSO 2021).

Tento druh přes území JČ pravidelně protahuje, přičemž podzimní průtah je dle Pykala (in Kloubec et al. 2015) intenzivnější. Přesto bylo dosud nejpočetnější hejno zaznamenané na jaře – 50 ex. (25 párů), 24. 3. 1996, rybník Starohaklovský (CB) [7052] (J. Šebestian, Brandl & Šimek 1997). Z podzimu je pak v dostupných databázích vedeno jako nejpočetnější hejno 31 ex. pozorované J. Horou a K. Dřevem dne 7. 11. 1977 na Hrusickém rybníce (TA) [6854] (Hora 1982). Dne 4. 11. 2020 pak bylo zjištěno ještě hejno 21 ex. na rybníce Divák u Předmíře (ST) [6548] (R. Muláček, ČSO 2021) a stejně velké hejno zjistil 26. 10. 2020 na rybníce Černá u Dívčic (CB) [6951] také L. Hamáček (ČSO 2021). Obě tato pozorování se řadí mezi nejvyšší zjištěná uskupení během

podzimního průtahu v JČ. Podzimní průtah tohoto druhu v roce 2020 lze tedy i s ohledem na další uveřejněné záznamy (AOPK ČR 2021, ČSO 2021) považovat za nadprůměrný.

Holub hřivnác (*Columba palumbus*)

11. 10. 2020, Tupesy (CB) [6951], cca 2500 ex. ve dvou hejnech a několika menších skupinách (P. Jakeš, ČSO 2021).

11. 10. 2020, rybník Velký Tisý (JH) [6954], cca 2000 ex. v jediném hejnu (L. Hamáček, ČSO 2021).

Ve dnech 8.–12. 10. 2020 pak byla v JČ ještě zaznamenána další početná hejna o 200–400 jedinců (ČSO 2021), což ukazuje na silnější průtah v těchto dnech. Kromě historické zprávy z roku 1879, která udává hejno cca 3000 kusů, uvádí Cepák (in Kloubec et al. 2015) jako nejpočetnější uskupení hejna okolo 1000 jedinců. V dostupných databázích (např. AOPK ČR 2021, ČSO 2021, JOK 2021) je několik záznamů překračujících tuto hodnotu, s maximem cca 2000 ex., které zjistil 7. 10. 2019 u Dolního Dvořiště (CK) [7352] P. Jakeš (ČSO 2021). V rámci České republiky jsou ale známa i uskupení přesahující 10 000 jedinců a největší hodnotu, 83 hejn o celkovém počtu cca 30 100 jedinců zaznamenal během systematického pozorování průtahu ptáků 11. 10. 2015 u Horní Kamenice u Holýšova (DO) [6444] L. Schröpfer (ČSO 2021). Zde komentované záznamy jsou ale spolu s údajem z roku 2019 zřejmě nejpočetnějšími v rámci JČ.

Rorýs sp. (*Apus* sp.)

5. 10. 2020, Blatná (ST) [6549], 1 ex., přelet (M. Haas, ČSO 2021).

Rorýs obecný (*Apus apus*), který na našem území pravidelně hnízdí, se zde zdržuje nejčastěji do srpna, podle Cepáka (in Kloubec et al. 2015) jsou zářijová a pozdější pozorování na území JČ vzácná, přičemž uvádí jako nejpozdější záznam pozorování M. Urbánka 2. 10. 2004 z Tábora (TA) [6553/6554] (JOK 2015). Hudec & Štátný (2005) pak jako nejpozdější záznam rorýse obecného pro Českou republiku uvádějí datum 20. 10. 1978, kdy byl 1 ex. pozorován ve Vsetíně (VS) [6674]. Také v dostupných databázích (AOPK ČR 2021, ČSO 2021) je věrohodných nálezů z října jen málo – např. 17. 10. 2015, Ždánice (PA) [5860], 1 lovicí ex. (J. Šimek, ČSO 2021). Zde komentovaný záznam je tedy raritní nejen na úrovni JČ, kde jde o nejzazší zastižení, ale i v rámci celého státu. U pozdě pozorovaných jedinců může jít o ptáky, kteří hnízdili později v sezóně (Hudec & Štátný 2005). Další druhy rodu *Apus*, které lze snadno s rorýsem obecným zaměnit, a které by přes naše území teoreticky mohly protahovat, nebyly dosud na území České republiky potvrzeny (FK ČSO 2021). S největší pravděpodobností tak jde v tomto případě o rorýse obecného, nicméně možnost záměny s jinými druhy nelze vyloučit, jak v komentáři naznačuje sám autor pozorování.

Chřástal kropenatý (*Porzana porzana*)

29. 5. 2020, rozlityny Lipna u Nové Pece (PT) [7149], min. 10 volajících M (J. Pykal & T. Bodnár, ČSO 2021, J. Pykal in litt.).

12.–13. 6. 2020, rozlityny Lipna u Nové Pece (PT) [7149], cca 4 volajících M (B. Kloubec in litt.).

Jedná se o mimořádné počty jedinců na jedné lokalitě (avšak o značné rozloze okolo 1 km²), a to i v rámci České republiky. Známý jsou ale například i záznamy 12 volajících M na rybníce Velký Tisý (JH) [6954] zaznamenaných V. Hanákem a J. Figalou v roce 1955 (Hora in Kloubec et al. 2015), nebo cca 10 volajících M u Lužnice poblíž Veselí nad Lužnicí (TA) [6854/6754] 21. 5. 1965 (V. Hanák, Fišer 2006). Při dalších návštěvách v průběhu sezóny v rámci cíleného monitoringu byl na rozlitynách Lipna u Nové Pece vždy slyšen už jen 1 volající M (ČSO 2021, AOPK ČR nepubl.). Nelze vyloučit, že minimálně v části jedinců z ojedinelého počtu šlo o protahující jedince. V roce 2020 byl druh díky cílenému monitoringu zjištěn i na řadě dalších jihočeských lokalit (AOPK ČR 2021, ČSO 2021), na rybníce Řezabinec, kde se vyskytuje pravidelně, ale z důvodu nízké hladiny vody zjištěn naopak nebyl (J. Šebestian in litt.).

Jeřáb popelavý (*Grus grus*)

23. 11. 2020, Dehtáře (CB) [6951], 3 hejna, celkem cca 900 ex. (L. Slavětínský, AOPK ČR 2021).

Podzimní průtah tohoto druhu přes území JČ, zřejmě na propojce z východní na západní evropskou migrační trasu, jsou v posledních letech stále častější (Pykal in Kubelka et al. 2017, A. Millerová in prep.). Při průtahu jsou nejčastěji pozorována hejna o velikosti několika desítek a velmi vzácně až několika stovek jedinců, přičemž ale během jednoho, či několika málo dní může protáhnout až několik tisíc jedinců (Pykal 2013, Pykal in Kubelka et al. 2017, A. Millerová in prep.). Průtah často probíhá v noci a velikost hejn a celkový počet ptáků tak nelze přesně odhadnout. Zde uvedený údaj je dosud nejvyšší počet jedinců zaznamenaných na jedné lokalitě v jeden den pro území JČ a jeden z největších i pro zbytek České republiky. V dostupných databázích (AOPK ČR 2021, ČSO 2021) je uvedeno jen jedno další obdobné pozorování: 900–1000 ex. 12. 11. 2012, Bezděkov pod Třemšínem (PB) [6449] (V. Sedláček, ČSO 2021).

Volavka rusohlavá (*Bubulcus ibis*)

25.–27. 7. 2020, Vrbenské rybníky (CB) [6952], 2 ad. (J. Nacházal, L. Hamáček, ČSO 2021).

30. 7. 2020, rybník Zajícovský a přilehlá pastvina u rybníka (CB) [6952, 7052], 2 ad. (L. Hamáček, ČSO 2021).

31. 7. 2020, Dynín (CB) [6853], 2 ad., 1 juv., na sklizeném řepkovém poli (L. Hamáček, ČSO 2021).

12. 8. 2020, rybník Nový Vrbenský (CB) [6952], 1 ex. (L. Hamáček, ČSO 2021).

Do nedávné minulosti byla pozorování tohoto druhu na území našeho státu včetně JČ raritní, v posledních letech jich ale přibývá (např. Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka & Havlíček in Kubelka et al. 2017, Havlíček in Kubelka et al. 2018, FK ČSO 2021). V roce 2016 navíc došlo na Českobudějovicku (pravděpodobně na Vrbenských rybnících, nebo v nejbližším okolí (CB) [6952] k zahnízdění 1–2 párů, přičemž nejméně jeden z nich vyvedl mláďata (Kubelka & Havlíček in Kubelka et al. 2017). V roce 2017 se pak opět situace opakovala, nicméně hnízdění se prokázat nepodařilo a výskyt tak lze hodnotit jen jako možné, nebo pravděpodobné zahnízdění (Havlíček in Kubelka et al. 2018). V letech 2018 a 2019 nebyl dle dostupných údajů výskyt tohoto druhu v JČ zaznamenán (např. AOPK ČR 2021, ČSO 2021). V roce 2020 se tedy opět po dvou letech podařilo výskyt prokázat, a to na místě, v jehož okolí došlo k předchozímu zahnízdění. Velmi zajímavý je také výskyt ze severu Třeboňska, kde byl podle autora pozorování kromě páru dospělých, spatřen i mladý, plně vzletlý jedinec (ČSO 2021). Datum pozorování je přibližně o týden dřívější, než termín vyvedení mláďat na Českobudějovicku v roce 2017 (Kubelka & Havlíček in Kubelka et al. 2017, ČSO 2021). Pozorování pochází z okolí původní kolonie kvakoše nočního (*Nycticorax nycticorax*) na Bošileckém rybníce, která se ale v roce 2020 přesunula na cca 3,5 km vzdálený rybník Švarcenberk (JH) [6854] (L. Hamáček in litt.). Právě v koloniích jiných volavkovitých ptáků volavky rusohlavé často hnízdí (Telfair 2021) a pravděpodobně tomu tak bylo i při zahnízdění v roce 2017 v JČ (Havlíček in Kubelka et al. 2018). Vzhledem k tomu, že z okolí není žádné další pozorování známo a nelze vyloučit zálet z jižněji položených hnízdišť, kde ptáci hnízdí dříve než v našich zeměpisných polohách, by úvahy o hnízdění byly spekulací. Na druhou stranu je vhodné zdůraznit, že rybník Švarcenberk je méně přehledný a není ve srovnání s jinými často navštěvován, navíc ptáci se během hnízdění chovají velmi krypticky – viz Kubelka & Havlíček in Kubelka et al. (2017). V dalších letech by tedy bylo vhodné pečlivěji sledovat potenciální jihočeská hnízdiště (kolonie volavkovitých ptáků a jejich okolí), protože s ohledem na celosvětové rozšiřování areálu druhu (Telfair 2021) lze v budoucnu očekávat další možná zahnízdění na území České republiky.

Volavka červená (*Ardea purpurea*)

9. 5. 2020, rybník Přední Novina (CB) [6951], 1 pár, varování (Mar. Šálek & M. Kamler, ČSO 2021).

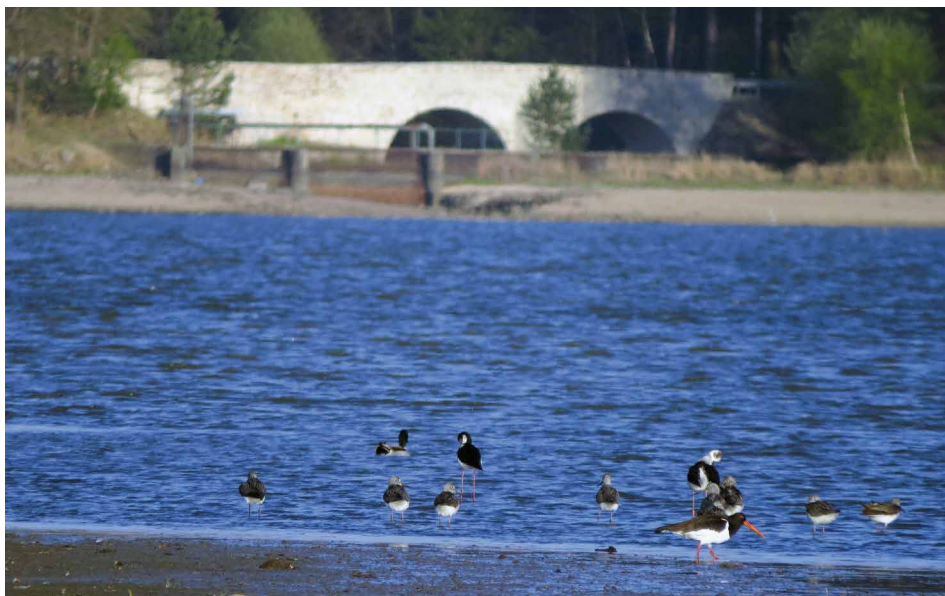
31. 7. 2020, Křemžský rybník (CK) [7051], 1 juv., přelet (D. Heyrovský, ČSO 2021).

Tento druh je v České republice i JČ zaznamenáván každoročně, hnízdí ale nepravidelně a vzácně (Šťastný et al. 2006, Hora in Kloubec et al. 2015) – populace v České republice se odhaduje na 1–2 páry (EEA 2021). Oba zde uvedené údaje by mohly naznačovat hnízdění na území jižních Čech. U prvního záznamu je autorem uvedena hnízdní kategorie B7 – varování v blízkosti hnízda, druhý záznam mladého jedince pak spadá přibližně do období vyvážení mláďat na našem území (Šťastný & Hudec 2016), nelze ale samozřejmě vyloučit zálet odjinud. Rybník Přední Novina a okolní rybníky byly v roce 2020 v rámci monitoringu druhů přílohy I směrnice o ptácích sledovány pravidelně po celou hnízdní sezónu, aniž by byl druh zaznamenán (AOPK ČR nepubl.). Tento i okolní rybníky však byly poměrně zarostlé porosty orobince a s postupem sezóny se stávaly zcela nepřehlednými, druh tedy mohl uniknout pozornosti. Naopak rybníky na Křemežsku nepatří mezi často navštěvované. Recentně druh mírně přibývá například v Rakousku, Německu a některých západoevropských státech a Portugalsku, naopak ubývá na Slovensku, v Maďarsku, Francii a Španělsku, kde jsou početné populace (EEA 2021).

Ústříčnick velký (*Haematopus ostralegus*)

18., 20.–21. 4. 2020, rybník Bezdrev (CB) [6952], 1 ad. (5 záznamů, ČSO 2021).

Ústříčnick velký do JČ zaletuje jen velmi vzácně, dosud byl zaznamenán méně než 30× (Hora in Kloubec et al. 2015), naposledy v roce 2019 (Kubelka et al. 2020, AOPK ČR 2021, ČSO 2021, eBird 2021, Observation International 2021). Pozorování v roce 2020 dobře zapadá do vrcholu jarního výskytu druhu v rámci JČ (Kubelka in Kloubec et al. 2015) i České republiky (Hudec & Šťastný 2005). Poprvé ptáka zaznamenali Jách. Řehounek et al. dne 18. 4. 2020 na obnažených bahnech rybníka Bezdrev jv. od vsi Zálužice (ČSO 2021) a tamtéž byl pozorován i naposledy ve večerních hodinách 21. 4. 2020 (V. Kubelka, ČSO 2021, Obr 4).

Obr. 4 – Ústříčnick velký (*Haematopus ostralegus*) společně s pisilami čáponohými (*Himantopus himantopus*) a vodouši šedými (*Tringa nebularia*) na rybníce Bezdrev u Zlivi (foto V. Kubelka 21. 4. 2020).

Fig. 4 – Eurasian Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*) together with Black-winged Stilts (*Himantopus himantopus*) and Common Greenshanks (*Tringa nebularia*) at Bezdrev pond near Zlivi (photo by V. Kubelka 21. 4. 2020).

Tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*)

26. 4. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 6 ad. + 2 obsazená hnízda, u třetího páru pozorováno páření (R. Zapletal, ČSO 2021).
3. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 18 ad. + 4 obsazená hnízda, ostatní ptáci posedávají, ale nikoliv na hnízdech, hloubení nových důlků, celkem těsná kolonie tenkozobců na menším jižním ostrůvku (V. Kubelka, ČSO 2021).
3. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 19 ex. (L. Hamáček, ČSO 2021).
6. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 14 ad. + 7 hnízd (T. Bodnár, AOPK ČR 2021).
8. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 18 ad. + 8 hnízd (M. Pakandl, ČSO 2021).
12. 5. 2020, rybník Dvořiště (CB) [6953], 6 ad. (3 páry) páření (R. Lučan, ČSO 2021).
14. 5. 2020, rybník Dvořiště (CB) [6953], 4 ad. + 1 hnízdo (L. Hamáček, ČSO 2021).
15. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 18 ad. + 9 hnízd (L. Hamáček, ČSO 2021).
18. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 19 ad. + 7 hnízd (J. Kloubcová, AOPK ČR 2021).
20. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 16 ad. + 3 pull. (L. Hamáček, ČSO 2021).
22. 5. 2020, rybník Dvořiště (CB) [6953], 6 ad. + 3 hnízda (L. Hamáček, ČSO 2021).
23. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 16 ad. + 4 hnízda + 5 + 2 pull. (R. Lučan et al., ČSO 2021, Obr. 5).
4. 6. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 14 ad. + min. 11 pull. (L. Hamáček, ČSO 2021).
12. 7. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 3 ad. + 11 juv. plně vzrostlých (F. Marec & A. Yoshido, ČSO 2021).

Z roku 2020 z JČ pochází více než 100 záznamů tenkozobců (AOPK ČR 2021, ČSO 2021, eBird 2021, Observation International 2021), výše vybrané záznamy představují klíčové momenty hnízdění. Na Českobudějovicku v roce 2020 zahnízdilo 12 párů tenkozobců (9 párů na rybníce Vyšatov

Obr. 5 – Rodinka tenkozobce opačného (*Recurvirostra avosetta*) s nezvykle vysokým počtem pěti mláďat na rybníce Vyšatov u Křenovic (foto R. Lučan 23. 5. 2020).

Fig. 5 – Family of Pied Avocet (*Recurvirostra avosetta*) with an unusually high number of five chicks at Vyšatov pond near Křenovice (photo by R. Lučan 23. 5. 2020).

a 3 páry na rybníce Dvořiště). Jedná se o nejvyšší počty tenkozobců zjištěných v JČ – jak dospělých jedinců (18 + 6), tak hnízd (9 + 3), pro Vyšatov a Dvořiště, i úspěšně vyvedených mlád'at (11 na Vyšatově, úspěšnost na Dvořišti není známa). Doposud bylo na hnízdišti několikrát zaznamenáno nejvýše 10 ad. (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka et al. 2019). Zajímavostí z Vyšatova zůstává, že jedna z prvních rodinek měla 5 mlád'at (Obr. 5), což je u bahnáků neobvyklé, avšak u koloniálně hnízdících tenkozobců se může jednat o případ vnitrodruhové hnízdní parazitace (Hötker 2008). Přestože je tenkozobec v JČ zaznamenáván každoročně (Kubelka et al. 2017, ČSO 2021), bylo hnízdění opět potvrzeno až po sedmi letech v roce 2019 na Knížecím rybníku na Českobudějovicu (Kubelka et al. 2020) a poté i v roce 2020. Celkově doposud tenkozobci v JČ hnízdili častěji než pisily čáponohé – v 17 letech oproti 10 letům s hnízdním výskytem (Kubelka & Pykal 2012, Havlíček & Kubelka in Kubelka 2015, Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka 2016, Kubelka et al. 2017, 2018, 2019, 2020, ČSO 2021). V posledních letech jsou však tenkozobci vzácněji hnízdícím druhem, pouze rok 2020 je výjimkou.

Pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*)

25. 4. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 6 ad. + 2 hnízda (L. Hamáček, ČSO 2021).
 3. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 9 ad. + min. 2 obsazená hnízda na jižním ostrůvku společně s hnízdícími tenkozobci (V. Kubelka, ČSO 2021).
 8. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 11 ad. + 4 hnízda (M. Pakandl, ČSO 2021).
 9. 5. 2020, rybník Velké Nákří (CB) [6851], 3 ad. + 1 hnízdo (M. Žižka & P. Žižková, ČSO 2021).
 15. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 14 ad. + 6 hnízd (L. Hamáček, ČSO 2021).
 16. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 12 ad. + 7 hnízd (F. Marec & A. Yoshido, ČSO 2021).
 20. 5. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 14 ad. + 2 pull. (L. Hamáček, ČSO 2021).
 21. 5. 2020, Velký Pištínský rybník (CB) [6952], 6 ad. + 3 hnízda (L. Hamáček, ČSO 2021).
 4. 6. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], min. 10 ad. + 1 hnízdo + 9 (4, 2, 2, 1) pull. (L. Hamáček, ČSO 2021).
 4. 6. 2020, rybník Velké Nákří (CB) [6851], 4 ad. + 1 hnízdo (L. Hamáček, ČSO 2021).
 19. 6. 2020, rybník Velké Nákří (CB) [6851], min. 2 ad. + 2 pull. (K. Chmel, ČSO 2021).
 1. 7. 2020, rybník Vyšatov (CB) [7052], 19 ex. (L. Hamáček, ČSO 2021).

V hnízdní sezóně 2020 bylo v ptačí oblasti Českobudějovické rybníky a jejím blízkém okolí zaznamenáno min. 11 párů (7 + 3 + 1) hnízdících pisil čáponohých na třech rybnících (Vyšatov, Velký Pištínský, Velké Nákří) s min. 7 + 3 + 1 hnízdem, z minimálně třech hnízd se vylíhla mlád'ata. Celkem bylo v JČ v roce 2020 získáno přes 200 záznamů pisil (AOPK ČR 2021, ČSO 2021, eBird 2021, Observation International 2021, V. Kubelka nepubl.). Maximální zjištěný počet 19 ex., včetně mlád'at pohromadě, se velmi blíží rekordním 24 ex. na stejné lokalitě, rybníce Vyšatov, kde pisily úspěšně hnízdily v roce 2014 (Havlíček & Kubelka in Kubelka 2015).

Doposud v JČ hnízdily pisily čáponohé prokazatelně pouze v 11 letech – 1997, 2007, 2008, 2012, 2014–2020 (Kubelka & Pykal 2012, Havlíček & Kubelka in Kubelka 2015, Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka 2016, Kubelka et al. 2017, 2018, 2019, 2020), od roku 2014 však již hnízdí každoročně.

Jespák obecný (*Calidris alpina*)

9. 2. 2020, rybník Dvořiště (JH) [6953], 1 ex. (L. Hamáček, ČSO 2021).
 12. 10. 2020, rybník Velký Tisý (JH) [6954], min. 218 ex. (J. Hora, deník terénní stanice ČSO Velký Tisý).
 18. 10. 2020, rybník Rožmberk (JH) [6954], 176 ex. (L. Hamáček, ČSO 2021).

V prvním případě se jedná o nejčasnější záznam v JČ, doposud pocházely dvě první pozorování z 26. února (Pakandl in Kloubec et al. 2015, ČSO 2021). Ve druhém případě jde o největší zaznamenaný počet jespáků obecných v JČ na jedné lokalitě. Doposud rekordním počtem bylo nejméně 200 ex. na Horusickém rybníce (TA) [6854] dne 23. 10. 1975 (J. Hora, Fišer 2006).

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*)

26. 4. 2020, Hlásný rybník (CB) [6951], 150–200 ex. (R. Zapletal, ČSO 2021).

Jedná se o největší zjištěnou koncentraci vodoušů bahenních na jedné lokalitě, doposud to bylo pouze několikrát do 110 ex. (Pakandl in Kloubec et al. 2015, ČSO 2021).

Břehouš černoocasý (*Limosa limosa*)

Hnízdní sezóna 2020, mokřina u rybníka Volešek [6951], 1 hnízdící pár (AOPK ČR 2021, eBird 2021, V. Kubelka nepubl.).

Hnízdní sezóna 2020, pastvina západně od Nových Dvorů (CB) [6952], 2 hnízdící páry (L. Hamáček, ČSO 2021, V. Kubelka nepubl.).

Z roku 2020 pochází z JČ několik desítek záznamů břehoušů (AOPK ČR 2021, ČSO 2021, eBird 2021, Observation International 2021, V. Kubelka nepubl.). Ke hnízdění došlo na dvou tradičních lokalitách, ale je možné, že začátkem května varující pár na mokřině u Voleška se později rovněž přesunul k Novým Dvorům, proto je počet břehoušů černoocasých na Českobudějovicku v roce 2020 odhadován na 2–3 hnízdící páry. Chování dvou varujících párů 5. 6. 2020 u Nových Dvorů nasvědčovalo přítomnosti vylíhlých mlád'at (V. Kubelka nepubl.), která se později mohla přemístit k Zajícovskému rybníku (L. Hamáček, ČSO 2021), avšak konečná úspěšnost hnízdění není známa. Ptací oblast Českobudějovické rybníky je v rámci České republiky jediným současným hnízdištěm břehouše černoocasého (Kubelka & Kadava 2014, Žďárek et al. 2015, Kubelka et al. 2016, ČSO & ČZU 2021). Oproti roku 2017 se 4–5 hnízdícími páry (Kubelka et al. 2018), roku 2018 se 2–3 hnízdícími páry (Kubelka et al. 2019) a roku 2019 se 2 hnízdícími páry se v roce 2020 počty párů břehoušů držely opět nízko, což zdůrazňuje jedinečnost ptací oblasti Českobudějovické rybníky, ale zároveň velkou zranitelnost poslední malé populace břehoušů černoocasých hnízdících v České republice.

Břehouš černoocasý islandský (*Limosa limosa islandica*)

3.–4. 10. 2020, rybník Velký Tisý (JH) [6954], 1 ex., foto (L. Hamáček, ČSO 2021).

Na podzim roku 2020 byl na Třeboňsku zdokumentován výskyt 1 ex. břehouše černoocasého islandského, tedy poddruhu, který hnízdí zejména na Islandu a na několika lokalitách podél norského pobřeží a zimuje v západní Evropě a Maroku (Delany et al. 2009). L. Hamáček vyfotografovaný pták s bílým kroužkem a kódem 45 se v roce 2020 vylíhnul z jedné ze tří známých snůšek tohoto poddruhu břehouše v Norsku a společně se sourozencem byl jako odrostlé kuře kroužkovan 14. 7. 2020 na ostrově Vannøya v severním Norsku (O. Heggøy, P. Klvaňa in litt.), což je vzdušnou čarou 2 366 km od rybníka Velký Tisý. Pravděpodobně stejný pták se poté po několik týdnů zdržoval na Třeboňsku (ČSO 2021, P. Klvaňa in litt.). S největší pravděpodobností se jedná o první potvrzený výskyt islandského poddruhu břehouše černoocasého v České republice (Hudec & Šťastný 2005, ČSO 2021), daleko od pravidelných tahových zastávek v západní Evropě (Delany et al. 2009). V okolních zemích byl poddruh doposud zastížen dvakrát ve středním a jižním Německu a jednou v západním Rakousku, vždy ojedinelí ptáci na jarním průtahu (eBird 2021).

Bekasina větší (*Gallinago media*)

9. 5. 2020, Horní Dvořiště (CK) [7352], 1 ex. na luční mokřině (M. Frencl, ČSO 2021, Obr. 6).

Bekasina větší je v JČ vzácně zaznamenávaným druhem (Kubelka in Kloubec et al. 2015, Veselý & Kubelka 2015), v posledních letech jde zpravidla o 2 zjištění ročně (ČSO 2021). Přesto tento druh dokázal M. Frencl na své lokalitě na přelomu dubna a května zaznamenat ve čtyřech z posledních pěti let (ČSO 2021). To naznačuje, že skrytě a rychle protahující bekasina větší (Klaassen et al. 2011), může i na našem území využívat tradiční zastávky a na těchto místech se poté na přelomu dubna a května může pravidelně vyskytovat. Bekasina větší je na průtahu nejčastěji zaznamenávána v lučních mokřadech, zpravidla však nikoliv přímo u vody, ale v přílehlých sušších partiích mokřadů ve vyšším porostu loňské stařiny (Lučan 2014). Pokud bude pozorovatel ve správnou dobu

Obr. 6 – Bekasina větší (*Gallinago media*) na zřejmě pravidelné tahové zastávce u Horního Dvořiště na Českokrumlovsku (foto M. Frencl 9. 5. 2020).

Fig. 6 – Great Snipe (*Gallinago media*) at what is probably a regular stopover site, Horní Dvořiště, Český Krumlov district (photo by M. Frencl 9. 5. 2020).

kontrolovat správná místa, výrazně tak zvýší šance na zaznamenání nenápadně protahující bekasiny větší a s velkou pravděpodobností se v JČ nachází řada pravidelných, ale doposud neodhalených tahových zastávek.

Racek černohlavý (*Larus melanocephalus*)

28. 4. 2020, rybník Dehtář (CB) [6951], 11 ad., z toho 2 ptáci sedí na hnízdech (L. Hamáček, ČSO 2021).

20. 5. 2020, rybník Dehtář (CB) [6951], 8 ad. + 4 hnízda (L. Hamáček, ČSO 2021).

22. 5. 2020, rybník Dehtář (CB) [6951], 8 ad. + 4 hnízda (J. Šimek, ČSO 2021).

11. 6. 2020, Vrbenské rybníky (CB) [7052], 11 ex. (8 ad. + 3 imm.) na rybnících Domin a Novovrbenský-Bažina (L. Hamáček, ČSO 2021).

24. 6. 2020, rybník Dehtář (CB) [6951], 3 ad. (+ 1 pull.) na hnízdním ostrůvku (B. Kloubec, AOPK ČR 2021).

Záznamů racka černohlavého z JČ v roce 2020 pochází několik desítek (AOPK ČR 2021, ČSO 2021, eBird 2021), ale jen na Českokbudějovicku na rybníce Dehtář bylo opět doloženo úspěšné hnízdění, navazující na hromadnější hnízdní výskyt druhu v JČ v roce 2018 a pravidelné hnízdění druhu na rybníce Dehtář v posledních letech (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka in Kubelka et al. 2019, Kubelka et al. 2020, AOPK ČR 2021, ČSO 2021). Čtyři hnízda na jedné lokalitě, stejně

jako 11 jedinců pohromadě jsou doposud nejvyšší zjištěné počty. Je tedy pravděpodobné, že v posledních letech zaznamenaný nárůst populace tohoto druhu u nás (Poprach et al. 2006, Kubelka in Kubelka et al. 2019) bude stále patrnější i v JČ.

Racek bělohlavý (*Larus cachinnans*)

24. 9. 2020, Borkovice (TA) [6954], 545 ex., (L. Hamáček, ČSO 2021).

13. 10. 2020, rybník Velký Tisý (JH) [6954], cca 600 ex. (L. Hamáček, ČSO 2021).

V roce 2020 byl dvakrát překonán rekord největšího uskupení racků bělohlavých. Doposud to bylo 347 ex. na rybníce Dehtář (CB) [6951], pozorovaných dne 18. 9. 2018 (P. Van Daele, Observation International 2021). Pozorování odpovídají aktuálnímu šíření druhu a je pravděpodobné, že v dohledné době budou zjištěna i větší uskupení racků bělohlavých. Současně se zvětšuje i jihočeská hnízdní populace druhu, v roce 2020 kroužkoval J. Šimek na Bošileckém rybníce (CB) [6853] 50 pull. a na rybníce Dehtář (CB) [6951] 2 pull. tohoto druhu (ČSO 2021).

Racek mořský (*Larus marinus*)*

24. 9. 2020, Borkovice (TA) [6954], 1 imm. ex. na poli (L. Hamáček, ČSO 2021).

26. 9. 2020, Borkovice (TA) [6954], 1 imm. ex. na poli (H. Koziol, ČSO 2021).

12. 11. 2020, rybník Řežabinec (PI) [6750], 1 juv. (J. Handschuh, ČSO 2021).

Racek mořský do JČ zaletuje velmi vzácně, doposud byl zaznamenán nejméně 11× (Hora in Kloubec et al. 2015, ČSO 2021). První pozorování L. Hamáčka od Borkovic bylo akceptováno FK ČSO pod čj. 151/2020, pozorování z Řežabince akceptováno pod čj. 153/2020 (J. Šírek in litt.). Dle výše uvedených pozorování se zdá, že v roce 2020 byli v JČ zaznamenáni dva rozdílní jedinci tohoto vzácně zaletujícího druhu.

Racek velký (*Larus ichthyaetus*)*

22., 24., 26. 9., 1. 10. 2020, Borkovice (TA) [6753], 1 imm. ex. na poli (5 záznamů, ČSO 2021).

11.–13., 18. 10. 2020, rybník Velký Tisý (JH) [6954], 1 imm. ex. (6 záznamů, ČSO 2021).

Na podzim 2020 byl na Táborsku a Třeboňsku zdokumentován výskyt mladého racka velkého, který je v České republice výjimečným zatoulancem od Černého moře (FK ČSO 2021). Záznamy byly akceptovány FK ČSO (2021) pod dvěma čj.: Borkovice (163/2020), Velký Tisý (165/2020), avšak dle podobné fotodokumentace a nevelké vzdálenosti mezi lokalitami (asi 17 km) se pravděpodobně jednalo o stejného jedince. Jde teprve o druhý doložený výskyt druhu v JČ, poprvé byl dospělý racek velký pozorován 29. 4. 2010 na Metelském rybníce (ST) [6448] R. Muláčkem (Hora in Kloubec et al. 2015, R. Muláček, ČSO 2021).

Rybák bělokřídlý (*Chlidonias leucopterus*)

23. 4. 2020, rybník Dvořiště (JH) [6953], 1 ex. (L. Grünwald & E. Freiová, ČSO 2021).

9. 5. 2020, rybník Dehtář (CB) [6951], 4 ex. (Mar. Šálek & M. Kamler, ČSO 2021).

12. 5. 2020, rybník Dvořiště (CB) [6953], min. 8 ex. (R. Lučan, ČSO 2021).

11. 6. 2020, Horusický rybník (TA) [6854], 13 ex. (J. Neudert & H. Chobotská, AOPK ČR 2021).

Rybák bělokřídlý vzácně protahuje přes JČ a první výše uvedené pozorování je tím nejčasnějším. Doposud existovalo několik záznamů o den později, tedy z 24. dubna (Hora in Kloubec et al. 2015, ČSO 2021). V roce 2020 se opět po několika letech objevila větší uskupení rybáků bělokřídlých, naposledy pozorovali J. Ševčík et al. (ČSO 2021) 22 ex. dne 14. 5. 2014 na Horusickém rybníce (TA) [6854], ale rekordem zůstává 45–50 ex. pozorovaných 13. 5. 1997 na Širokém rybníce u Kamenného Újezdu (ČB) [7152] (M. Frencl, Šimek & Brandl 1998).

Orel volavý (*Clanga clanga*)*

30. 3. – 1. 4. 2020, JČ – přelet na trase Šumava, Českobudějovicko a Třeboňsko, 1 ad. (Birdmap 2021).

Jedinec „Tönn“ označený satelitním GPS lokátorem pochází z Estonska a pravidelně zimuje na jihu Španělska (Birdmap 2021). Od roku 2009, kdy začal být sledován, přeletěl již několikrát přes území České republiky, z toho 2× přes JČ, naposledy v roce 2018, kdy se na asi dva dny zastavil na Blatensku (Birdmap 2021). V roce 2020 přelétal dne 30. 3. přes Šumavu až na Českobudějovicko, kde nocoval a následující den se přesunul na Třeboňsko, kde byl 1. 4. 2020 u Břilic (JH) [6954] zastížen skupinou pozorovatelů (G. Kašpar et al., ČSO 2021). Uvedené pozorování bylo akceptováno FK ČSO pod čj. 26/2020 (J. Šírek in litt.).

Moták lužní (*Circus pygargus*)

22. 3. 2020, Horusice (TA) [6853], 1 F (J. Neudert & Z. Neudertová, AOPK ČR 2021).

Moták lužní je na našem území hnízdícím tažným druhem, který zimuje v Africe. Bureš (in Kloubec et al. 2015) udává pro JČ jako nejčasnější příletové datum 3. 4., většina ptáků však přilétá na jihočeská hnízdiště obvykle až od druhé poloviny dubna. V dostupných databázích (např. AOPK ČR 2021, ČSO 2021) je z JČ známo z 1. poloviny dubna jen málo údajů, z března pouze jedno – 24. 3. 2007 (S. Wieman, eBird 2021), nicméně ve zbytku České republiky je březnových nálezů více, přesto jde ale o vzácnost (AOPK ČR 2021, ČSO 2021). Zde uvedený záznam je tedy zřejmě nejčasnějším zastižením tohoto druhu v JČ.

Luňák červený (*Milvus milvus*)

20. 9. 2020, Dyrnín (CB) [6853], 16 ex., na poli (L. Hamáček, ČSO 2021).

Luňák červený u nás patří mezi mírně přibývající druhy, narůstá tedy nejen počet pozorování, ale i počty zaznamenaných jedinců, kteří se seskupují především na vhodných potravních stanovištích. Dosud bylo největším seskupením na území JČ 14 ex. zjištěných 18. 9. 2017 R. Muláčkem (ČSO 2021) u obce Myslín na Písecku (PI) [6450]. V rámci České republiky jsou ale známa větší uskupení čítající vyšší desítky až stovky jedinců (AOPK ČR 2021, ČSO 2021).

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*)

18. 10. 2020, Soběslav (TA) [6754], 1 ex. (L. Viktora, ČSO 2021).

Pták byl odchycen L. Viktorou na rybníce Starý u Soběslavi a jedná se o nejpozději zaznamenanou cvrčilku slavíkovou na území JČ. Předchozí rekordní záznam pochází z Dívčic (CB) [6851] z 8. 10. 2010, kdy se jednalo taktéž o odchyt, provedený Z. Pletkou (Cepák in Kloubec et al. 2015). Za zmínku stojí extrémní tučnost ptáka odchyceného L. Viktorou, která odpovídala kategorii 7 při hmotnosti 23,9g. Dle autora pozorování cvrčilka „připomínala tvarem těla spíš tučňáka“. Jednalo se tedy o pozdně protahujícího ptáka, který byl však náležitě připraven na následující přelet do zimoviště.

Lejsek malý (*Ficedula parva*)

11. 9. 2020, Skočice (ST) [6850], 1 ex. (V. Šídlo, ČSO 2021).

19. 7. 2020, Soběnov (CK) [7253], 1 ad. M, zpěv (J. Riegert, ČSO 2021).

V případě prvního záznamu se jedná o posunutí rekordu pozdního pozorování druhu o dva dny. Dosavadní hraniční záznam pocházel od Sudoměře (ST) [6731] z 9. 9. 2007 (F. Nosek, JOK 2015). Ačkoliv je lejsek malý objevuje v bukových porostech Novohradských hor (Hora in Kloubec et al. 2015), druhý záznam jako první dokládá potenciální hnízdní výskyt v podhůří Novohradských hor, resp. Soběnovské vrchovině. Taktéž je to první záznam pro kvadrát 7253 (Hora in Kloubec et al. 2015, ČSO & ČZU 2021).

Konipas citronový (*Motacilla citreola*)

25. 4. 2020, Lety-Šerkov (PI) [6450], 1 ex. (K. Svašek, ČSO 2020).

Konipas citronový je v JČ vzácně zaznamenáván na tahu, doposud zjištěn min. 6× (Hora in Kloubec et al. 2015, ČSO 2021) a v roce 2016 nejspíše vyhnízdil ve Vltavském luhu (Kubelka et al. 2017, J. Šimek & B. Kloubec, ČSO 2021). Toto pozorování je tedy sedmým tahovým záznamem

druhu. Podobně jako v minulých případech byl pták pozorován na obnaženém dně rybníka (Hora in Kloubec et al. 2015).

Slavík modráček střeoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*)

4. 3. 2020, Tchořovice (ST) [6548], 1 M, zpěv (P. Růžek, ČSO 2021).

9. 3. 2020, Ražice (ST) [6750], 1 M, zpěv (M. Frencl, ČSO 2021).

Pozorování slavíka modráčka v první dekádě března je poměrně vzácné. Dva nejčasnější jarní záznamy z JČ jsou právě z 9. 3. (Hora in Kloubec et al. 2015). Pozorování z Tchořovic tedy posouvá jihočeský rekord v brzkém přeletu o pět dní.

Komentovaná pozorování druhů kategorie C, D a E

Husice nilská (*Alopothen aegyptiaca*)

11. 3. 2020, Nové Dvory (CB) [6952], 20 ex., na pastvině (L. Hamáček, ČSO 2021).

V roce 2018 bylo hlášeno do té doby největší uskupení o počtu 16 jedinců, které na Starém Houženském rybníce (CB) [6952] pozorovali T. Bodnár a J. Pykal (AOPK ČR 2021) dne 15. 8. V roce 2019 byl maximální zjištěný počet navýšen o dva jedince – 3. 6. 2019, rybník Domin (CB) [6952], L. Hamáček (ČSO 2021). Údaj z roku 2020 je tedy novým početním rekordem. Navíc se jedná o údaj z konce zimy, takže na rozdíl od předchozích zmíněných pozorování, kdy byla zastoupena mláďata, se už jedná o plně vzrostlé jedince. V rámci České republiky jsou ale často hlášena i větší uskupení, především ze severní poloviny Čech (AOPK ČR 2021, ČSO 2021).

Zrzohlávka peposaka (*Netta peposaca*)

18., 26.–28. 10. 2020, Vlhavský rybník (CB) [6951], 1 M, foto (4 záznamy, ČSO 2021).

17. 11. 2020, Horní rybník u Novosedel (CB) [6951], 1 M (M. Kossl, ČSO 2021).

Jedná se o jihoamerický druh, u nás chovaný v zajetí, proto nelze uvažovat o přirozeném výskytu. V dostupných databázích (AOPK ČR 2021, ČSO 2021) nejsou na našem území další záznamy, v Evropě bývá druh jako uprchlík z chovů vzácně zastížen například ve Španělsku, Švýcarsku nebo Británii (Observation International 2021). Pravděpodobně stejný jedinec byl zjištěn na dvou lokalitách, zřejmě šlo tedy o letuschopného jedince (v chovech bývají ptáci často neschopní letu).

Orebice rudá (*Alectoris rufa*)

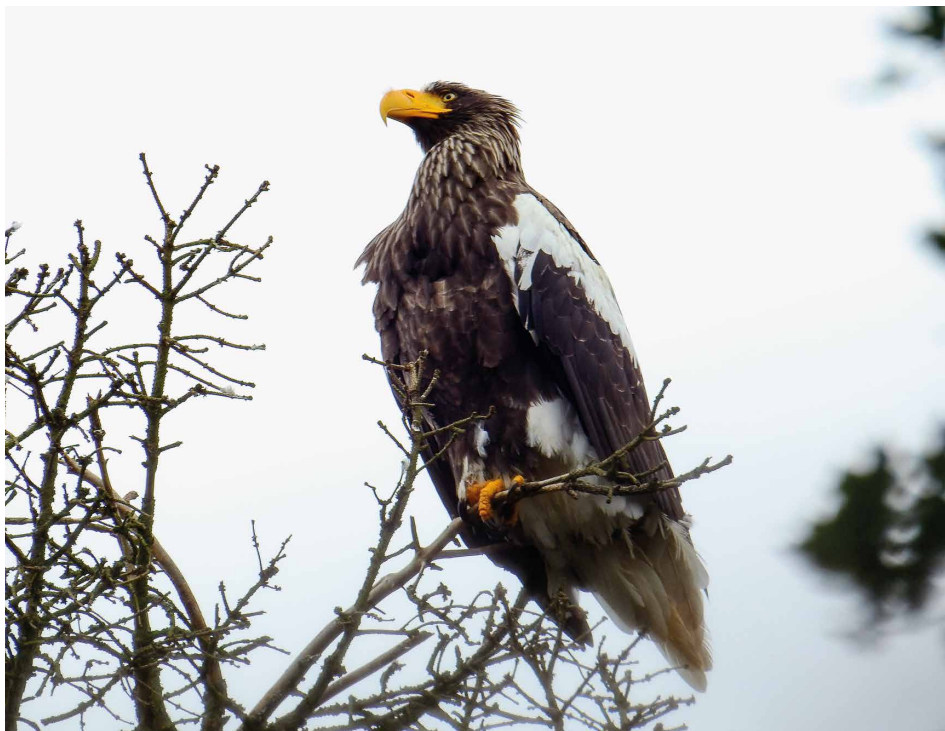
2. 5., 3. a 8. 6. 2020, České Budějovice – okolí nemocnice (CB) [7052], 1 ex. (A. Bartyzalová, M. Reiser, ČSO 2021).

Jedná se o druh obývajícím jihozápadní Evropu, který se u nás přirozeně nevyskytuje (McGowan et al. 2020). V minulosti na území České republiky i JČ proběhly četné pokusy o vysazení orebic (*Alectoris* spp., nejčastěji orebice horské *Alectoris graeca*, avšak druhy nebyly vždy přesně rozlišovány) jako lovné zvíře, nicméně žádný z nich nebyl úspěšný (Hudec 2015, Kloubec et al. 2015), vzácně se tak lokálně zřejmě děje ještě dodnes. Introdukce do jiných částí Evropy a světa však byly úspěšnější (McGowan et al. 2020). V případě pozorování z roku 2020 z Českých Budějovic tak jde zcela jistě o únik z chovu, přičemž sledovaný jedinec přežíval volně min. 1 měsíc.

Orel východní (*Haliaeetus pelagicus*)

18. 3. – 22. 12. 2020, Chlumecká rybníční soustava (rybníky Starý Hospodář, Staré Jezero, Nové Jezero a okolní) (JH) [7055], 1 ad., foto (13 záznamů, ČSO 2021, J. Havlíček nepubl.).

Podobně jako v předchozích několika letech (ČSO 2021) se i v roce 2020 podařilo řadě pozorovatelů zdokumentovat výskyt jedince, který pravděpodobně uletěl ze zoologické zahrady (ČSO 2021). Dle pořízených fotografií (Obr. 7) se jedná o jedince v dospělém šatě. Blíže je výskyt druhu v JČ, velmi pravděpodobně téhož jedince, komentován v přechozích dílech tohoto seriálu (např. Kubelka et al. 2017).

Obr. 7 – Orel východní (*Haliaeetus pelagicus*) na lokalitě pravidelného výskytu v jižních Čechách, Chlumecké rybníční soustavě (foto L. Dobiášová 31. 8. 2020).

Fig. 7 – Steller's Sea Eagle (*Haliaeetus pelagicus*) at a locality where it occurs regularly in South Bohemia, fishpond system near Chlum u Třeboně (photo by L. Dobiášová 31. 8. 2020).

Poděkování

Děkujeme členům Jihočeského ornitologického klubu i dalším ornitologům a veřejnosti za poskytnutá pozorování a doplňující informace. J. Šírkovi vděčíme za informace o aktuálních rozhodnutích Faunistické komise ČSO. L. Černému, V. Mikešovi, J. Horovi a dvěma anonymním recenzentům děkujeme za cenné připomínky vedoucí k vylepšení konečné podoby článku.

Literatura

- AOPK ČR [Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky] (2021): Nálezková databáze ochrany přírody. – URL: <http://portal.nature.cz/nd> (přístup 24. 2. 2021).
- BirdGuides (2020): Unprecedented number of Blyth's Reed Warbler reach Britain. – URL: <https://www.birdguides.com/news/unprecedented-number-of-blyths-reed-warbler-reach-britain> (přístup: 5. 2. 2021).
- Birding Slovakia (2021): Zoznam pozorování všech druhů. – URL: <http://www.birding.sk> (přístup: 28. 2. 2021).
- Birdmap (2021): Linnud. – URL: <https://birdmap.5dvision.ee> (přístup: 26. 2. 2021).
- BirdLife International (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – BirdLife International, Cambridge, 374 p.
- BirdLife International (2015): European Red List of Birds. – Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 67p.

- BirdLife International (2021) Species factsheet: *Anser brachyrhynchus*. – URL: <http://www.birdlife.org> (přístup 16. 2. 2021).
- Brandl P. & Šimek J. (1997): Faunistická pozorování v České republice v roce 1996. – Zprávy ČSO 44: 53–65.
- Carboneras C. & Kirwan G. M. (2020): Pink-footed Goose (*Anser brachyrhynchus*), version 1.0. - In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D. A. & de Juana E. (eds): Birds of the World. – URL: <https://doi.org/10.2173/bow.pifgoo.01> (přístup: 28. 8. 2021).
- Club 300 Germany (2021): Rarities. – URL: <http://www.club300.de/alerts/index.php> (přístup: 5. 2. 2021).
- Cramp S. & Simmons K. E. L. (eds) (1983): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa: The Birds of the Western Palearctic, Volume III: Waders to Gulls. – Oxford University Press, Oxford, 913 p.
- ČSO & ČZU [Česká společnost ornitologická & Česká zemědělská univerzita] (2021): Průběžné výsledky Atlasu hnízdního rozšíření ptáků ČR 2014–2017. – URL: http://birds.cz/avif/atlas_sq_alloc.php (přístup: 24. 2. 2021).
- ČSO [Česká společnost ornitologická] (2010): Vaše pozorování. – URL: <http://www.cso.cz/index.php?birds=1> (přístup: 24. 2. 2021).
- ČSO [Česká společnost ornitologická] (2021): Databáze pozorování ptáků. – URL: http://birds.cz/avif/obs_new.php (přístup: 24. 2. 2021).
- ČSOP Blatná (2021): Rákosník pokřovní Blatensko. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC9RX8Bht9cuWoGHMVuK80IA> (přístup: 28. 8. 2021).
- del Hoyo J., Elliott A. & Christie D. (eds) (2006): Handbook of the Birds of The World, Volume 11, Old World Flycatchers & Old World Warbler. – Lynx edicions, Barcelona, 798 p.
- Delany S., Scott D., Dodman T. & Stroud D. (eds) (2009): An Atlas of Wader Populations in Africa and Western Eurasia. – Wetlands International, Wageningen, 524 p.
- Dyrz A. (2020): Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*), version 1.0. – In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D. A. & de Juana E. (eds): Birds of the World. – URL: <https://doi.org/10.2173/bow.blrwar1.01> (přístup 27. 2. 2021).
- eBird (2021): eBird: An online database of bird distribution and abundance. – URL: <https://ebird.org/map> (přístup: 24. 2. 2021).
- Ehrendorfer F. & Hamann U. (1965): Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. – Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft 78(1): 35–50.
- EEA (2021): Eionet Central Data Repository. – European Environment Agency. – URL <http://cdr.eionet.europa.eu> (přístup: 5. 2. 2021).
- FK ČSO [Faunistická komise ČSO] (2021): Přehled akceptovaných pozorování. – URL: <http://fkco.cz> (přístup: 24. 2. 2021).
- Faragó S. Kovács G. & Sterbetz T. (1991): Goose populations staging and wintering in Hungary 1984–1988. – Ardea 79: 161–164.
- Fišer J. (2006) Ptactvo Táborska. – vlastním nákladem, Pelhřimov, 163 p.
- Gils J. van, Wiersma P., Christie D. A. & Kirwan G. M. (2017): Pectoral Sandpiper (*Calidris melanotos*). – In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D. A. & de Juana E. (eds), Handbook of the Birds of the World Alive. – URL: <http://www.hbw.com/node/53933> (přístup: 24. 2. 2021).
- HBW and BirdLife International (2021): Handbook of the Birds of the World and BirdLife International digital checklist of the birds of the world. Version 5. – URL: <http://datazone.birdlife.org/species/taxonomy> (přístup: 24. 2. 2021).
- Hora J. (1982): Zajímavá ornitologická pozorování z Třeboňska. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 22(Suppl. 2): 88–93.
- Hora J., Čihák K. & Kučera Z. (2015): Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2008–2010. – Příroda 33: 1–492.
- Hora J., Kučera Z., Němec M. & Vojtěchovská E. (2018): Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2011–2013. – Příroda 38: 1–465.

- Hötker H. (2008): Conspicuous nest parasitism in the Pied Avocet *Recurvirostra avosetta*. – Ibis 142: 280–288.
- Hudec K. (2015): Nepůvodní druhy ptáků v České republice. – Zoo report červen/2015: 1–4.
- Hudec K. & Štátný K. (eds) (2005): Fauna ČR. Ptáci – Aves 2/I a II. – Academia, Praha, 1203 p.
- JOK [Jihočeský ornitologický klub] (2015): Faunistická pozorování Jihočeského ornitologického klubu. – URL: <http://www.muzeumcb.cz/spolky-a-kluby/jihocesky-ornitologicky-klub/faunisticka-pozorovani-jihoceskeho-ornitologickeho-klubu/?startPagingPosition=64> (přístup: 11. 4. 2020).
- JOK [Jihočeský ornitologický klub] (2021): Databáze faunistických pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu. – Ms. nestr. [Depon. in: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích].
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klváňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (2020): European Breeding Birds Atlas 2. Distribution, Abundance and Change. – European Birds Census Council & Lynx Edicions, Barcelona, 967 p.
- Kempnaers B. & Valcu M. (2017): Breeding site sampling across the Arctic by individual males of a polygynous shorebird. – Nature 541: 528–531.
- Klaassen R. H. G., Alestrom T., Carlsson P., Fox J. W. & Lindstrom A. (2011): Great flights by great snipes: long and fast non-stop migration over benign habitats. – Biology Letters 7: 833–835.
- Kloubec B., Hora J. & Štátný K. (eds) (2015): Ptáci jižních Čech. – Jihočeský kraj, České Budějovice, 639 p.
- Komisja Faunistyczna (2021): Species. – URL: <http://komisjafaunistyczna.pl> (přístup: 5. 2. 2021).
- Kubelka V. (2012): Poznámky k výskytu vybraných vzácných druhů vodních ptáků v PR Vrbenské rybníky v letech 2002–2012. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 52(Suppl.): 106–117.
- Kubelka V. (ed.) (2014): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách v letech 2012–2013. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 54: 191–207.
- Kubelka V. (ed.) (2015): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách II. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 55: 75–91.
- Kubelka V. (ed.) (2016): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách III. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 56: 105–118.
- Kubelka V. & Kadava L. (2014): Neúspěšný rok 2013 pro břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) a jeho současný stav v České republice. – Vanellus 9: 43–53.
- Kubelka V. & Pykal J. (2012): Hnízdění vzácných bahňáků na Českobudějovicku v první dekádě 21. století s významným rokem 2007. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 52(Suppl.): 7–21.
- Kubelka V., Malina J., Bureš J. & Šálek M. (2016): Velikost vajec jihočeských břehoušů černoocasých (*Limosa limosa*) v kontextu sedmi evropských a asijských populací. – Vanellus 11: 46–51.
- Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds) (2017): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách IV. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 57: 99–125.
- Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds) (2018): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách V. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 58: 95–130.
- Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds) (2019): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách VI. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 59: 93–114.
- Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds) (2020): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách VII. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 60: 71–98.
- Lepage D. (2021): Avibase – Seznamy ptáků světa. – URL: <https://avibase.bsc-eoc.org/checklist.jsp> (přístup: 5. 2. 2021).
- Lesku J. A., Rattenborg N. C., Valcu M., Vyssotski A. L., Kuhn S., Kuemmeth F., Heindrich W. & Kempnaers B. (2012): Adaptive sleep loss in polygynous Pectoral Sandpipers. – Science 337: 1654–1658.
- Lučan R. (2014): Zkušenosti s cíleným odchytům bekasin větších (*Gallinago media*). – Vanellus 9: 35–38.
- LUOMUS [Finnish Museum of Natural History] (2021): Ringing database. – URL: <https://www.luomus.fi/en/bird-ringing> (přístup: 5. 2. 2021).
- Muláček R., Zicha F., Moudrý Z. & Studecký J. (2015): První doložený výskyt rákosníka pokřovního (*Acrocephalus dumetorum*) v České republice. – Sylvia 51: 93–96.
- Observation International (2021): Observations. – URL: <https://observation.org/fieldwork/observations/daylist> (přístup: 24. 2. 2021).

- Poprach K., Haluzík M. & Chytil J. (2006): Rozšíření a početnost hnízdní populace racka černohlavého (*Larus melanocephalus*) v České republice. – *Sylvia* 42: 66–80.
- Shimmings P. & Øien I. J. (2015): Bestandsestimater for norske hekkefugler. Rapport 2. Norsk ornitologisk forening. – URL: https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2015/11/17/3530/bestandsestimater_for_norske.pdf (přístup: 5. 2. 2021).
- Šimek J. & Brandl P. (1998): Faunistická pozorování v České republice v roce 1997. – *Zprávy ČSO* 46: 26–35.
- Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. – Aventinum, Praha, 463 p.
- Šťastný K. & Hudec K. (eds) (2011): Fauna ČR. Ptáci – Aves 3/I a II. – Academia, Praha, 1189 p.
- Šťastný K. & Hudec K. (eds) (2016): Fauna ČR. Ptáci – Aves I. – Academia, Praha, 790 p.
- Telfair II, R. C. (2020): Cattle Egret (*Bubulcus ibis*), version 1.0. – In: Billerman S. M. (ed.): *Birds of the World*. – URL: <https://doi.org/10.2173/bow.categr.01> (přístup 26. 2. 2021).
- Veselý J. & Kubelka V. (2015): Tokající bekasina větší (*Gallinago media*) na Zbudovských blatech na Česko-budějovicku. – *Vanellus* 10: 122–123.
- Xeno-canto (2021): Sharing bird sounds from around the world. – URL: <https://www.xeno-canto.org> (přístup: 30. 6. 2021).
- Žďárek P., Koza V. & Kubelka V. (2015): Bahňáci – od běžných druhů po nejvzácnější zatoulance – čím jsou výjimeční a jak je určovat? – *Vanellus* 10: 9–34.

Adresy autorů dílčích komentářů:

Lukáš Hamáček, Generála Svobody 51, CZ – 370 01 Č. Budějovice, e-mail: lukashamacek@email.cz
Petr Louda, Strakatého 151, CZ – 388 01 Blatná, e-mail: petalouda@seznam.cz
Roman Muláček, Hudčice 25, CZ – 262 72 Březnice, e-mail: rufinus@seznam.cz
Petr Pavlík, Riegrova 512, CZ – 388 01 Blatná, e-mail: petrpp22@seznam.cz

*Došlo: 5. 3. 2021
Přijato: 10. 9. 2021*